הוא דאמר כר' שמעון בן ננס אימר דאמר רבי שמעון בן ננס מפני שהוא מחרך גרם כיבוי מי אמר אין מדקתני סיפא רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאים מים שאינן יכולים לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה מכלל דתנא קמא שרי ת"ר [א]נר שעל גבי טבלא מנער את הטבלא והיא נופלת ואם כבתה כבתה אמרי דבי רבי ינאי [ב]לא [ג]שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור תנא נר שאחורי הדלת פותח ונועל כדרכו ואם כבתה כבתה [ד]לייט עלה רב אמר ליה רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי מאי טעמא לייט עלה רב [ה]אילימא משום דרב סבר לה כרבי יהודה ותנא קתני לה כר' שמעון משום דרב סבר לה כר' יהודה כל דתני כר' שמעון מילט לייט ליה אמר ליה בהא אפילו ר' שמעון מודה [ו]דהא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות אמר רב יהודה פותח אדם דלת כנגד (א) מדורה בשבת [ז]לייט עלה אביי במאי עסקינן אילימא ברוח מצויה מאי טעמיה דמאן דאסר אי ברוח שאינה מצויה מאי טעמא דמאן דשרי לעולם ברוח מצויה מר סבר גזרינן ומר סבר לא גזרינן: עושין מחיצה כו': למימרא דרבנן סברי גרם כבוי מותר ור' יוסי סבר גרם כבוי אסור והא איפכא שמעינן להו דתניא עושין מחיצה בכלים ריקנין ובמלאין שאין דרכן להשתבר ואלו מלאין שאין דרכן להשתבר כלי מתכות רבי יוסי אומר אף כלי כפר שיחין וכלי כפר חנניה אין דרכן להשתבר וכי תימא איפוך מתני' ורבי יוסי דברייתא לדבריהם קאמר ומי מצית אפכת לה והאמר רבה בר תחליפא משמיה דרב מאן תנא גרם כבוי אסור ר' יוסי אלא לעולם לא תיפוך וברייתא כולה ר' יוסי היא וחסורי מחסרא והכי קתני עושין מחיצה בכלים ריקנין ובמלאים שאין דרכן להשתבר ואלו הן כלים שאין דרכן להשתבר כלי מתכות וכלי כפר שיחין וכלי כפר חנניה נמי אין דרכן להשתבר שר' יוסי אומר אף כלי כפר שיחין וכלי כפר חנניה אין דרכן להשתבר ורמי דרבנן אדרבנן ורמי דרבי יוסי אדרבי יוסי [ח]דתניא [ט]הרי שהיה שם כתוב לו על בשרו [י]הרי זה לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת [כ]נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליה גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר לעולם יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף שאני התם דאמר קרא [א]ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלהיכם עשייה הוא דאסור גרמא שרי אי הכי הכא נמי כתיב [ב]לא תעשה [כל] מלאכה עשייה הוא דאסור גרמא שרי [ל]מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה אתי לכבויי אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן ומה התם דאדם בהול על ממונו שרי הכא לא כל שכן ותסברא האי גמי היכי דמי אי דמיהדק קא הוי חציצה אי לא מיהדק עיילי ביה מיא חציצה תיפוק ליה משום דיו בלחה [מ]דתניא [נ]הדם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחים אין חוצצין מכל מקום קשיא אלא אמר רבא בר רב שילא [ס]היינו טעמייהו דרבנן דקסברי אסור לעמוד בפני השם ערום מכלל דר"י סבר מותר לעמוד בפני השם ערום דמנח ידיה עילויה לרבנן נמי [ע]דמנח ידיה עילויה זימנין דמשתלי ושקיל ליה לר' יוסי נמי זימנין דמשתלי ושקיל ליה אלא אי דאיכא גמי ה"נ הב"ע לאהדורי אגמי רבנן סברי

טבילה

גמ' הוא דאמר כר"ש. דשרי לעכובי דליקה בעור גדי: **גרם כיבוי.** כי האי גוונא כשמגיע למים הוא כבה: **מי אמר.** דילמא הא דקתני במתני' ועושין מחילה בכל הכלים לאו בחדשים המתבקעים קאמר: **נר.** דולק קרויש"ל: **אלא בשכח.** דשכחו מבעוד יום על הטבלא שלא מדעת: **אבל מניח נעשית.** טבלא בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלה כדי לנערה: **לייט עליה.** על כל המורין כן: **כר' יהודה.** דאמר דבר שאין מתכוין אסור: **בפסיק רישיה.** והכא נמי הרוח מכבהו: **כנגד המדורה.** ואע"פ שרוח מנשבת ומבעיר האור: **מאי טעמא דמאן דאסר.** אין דרך להבעיר ברוח מצויה ולא פסיק רישיה ולא ימות הוא: **אף כלי כפר שיחין.** חרס העשוי מאותו עפר חזק הוא ואין משתבר. אלמא לר' יוסי בגרם כבוי טפי מיקל מדרבנן: **וכי תימא איפוך מתני'.** ותני ברישא דברי ר' יוסי וחכמים אוסרין בכלי חרס חדשים כו': **ור' יוסי דברייתא.** דמשמע דבהנהו דפקעי מודה דהא כפר שיחין וכפר חנניה הוא דקשרי: **לדבריהם קאמר להו.** לדידי כל הכלים שרו דגרם כבוי מותר אלא לדידכו נהי דאסריתו גרם כבוי אודו לי מיהת דבהני אפילו גרם ליכא: **כורך עליו גמי.** קס"ד השתא כדי שלא ימחק את השם במים. אלמא לרבנן גרם מחק אסור ולר' יוסי שרי: **ובלבד שלא ישפשף.** דהוי מוחק בידים: **ותסברא.** דהכא נמי דאצרכוה רבנן משום שלא ימחק הוא: **האי גמי היכי דמי.** להגין עליו: **אי דמיהדק.** שלא יכנסו בו מים וימחק הוי חציצה: **ואי דלא מיהדק.** לבשרו: **עיילי ביה מיא.** ואינו מגין מלמחוק: **תיפוק ליה דמשום דיו.** בלא גמי נמי חייץ דיו. ומשני בלחה: **מכל מקום קשיא.** גמי לרבנן למה להו: **מכלל דלר' יוסי כו'.** בתמיה והא כתיב לא יראה בך ערות דבר (דברים כג): **אלא אי איכא גמי הכי נמי.** דמודה ר' יוסי דצריך לכרוך עליו גמי ולא סגי ליה לאנוחי ידיו עליו דילמא מישתלי ושקיל ליה לידיה:

טבילה

גרם כיבוי מי אמר. וא"ת הא קתני מתני' בין מלאים בין ריקנים ומאי רבותא איכא טפי במלאים מבריקנים אי לאו דמיירי בדרכן להשתבר וי"ל דס"ד דמיירי בכלים שאין דרכן להשתבר וקמ"ל דלא גזרינן אטו כלים שדרכן להשתבר:

מנער את הטבלא והיא נופלת ואם כבתה כבתה. אומר ר"י דמיירי דליכא שמן בנר דאי איכא שמן בנר חייב שהרי שופך ממנו והוי כמסתפק ממנו דחייב משום מכבה כדאמר בפ"ב דבילה (דף כב:) ובירושלמי מוקי לה בנר שכבה ולא קתני נהך ברייתא ואם כבתה כבתה ואתא לאשמעינן היתר טלטול ע"י ניעור לר' יהודה דאסר טלטול בנר שכבה אי נמי אפילו לר"ש ובנר גדול כגון קערה ועששית דמודה ר"ש כדאמר בפרק [כירה] (דף מד.) או כשיש אפר וגחלת אלא שכבה השלהבת: **פותח** ונועל כדרכו. אע"פ שע"י כן מתנדנד הנר ומתרחק השמן מן השלהבת או מתקרב והוי מכבה או מבעיר אבל אין לפרש משום כיבוי דרוח דאחורי הדלת ליכא רוח ועוד דא"כ הוה ליה למימר פותח אדם דלת כנגד הנר כדקאמר בסמוך כנגד המדורה ועוד דמינה פותח נועל מאי איסורא איכא אלא כדפרישית ואי לאו משום כיבוי והבערה משום טלטול אין לאסור דבנעילת דלת לא חשיב טלטול וגם לא הוי בסיס לדבר האסור דבית חשוב הוא ובטל אגב בית אי נמי בשבת דלא הוי בסיס: **מר** סבר גזרינן. הלכך צריך ליזהר שלא לפתוח הדלת לפני המדורה אפילו ברוח מצויה דהא לייט עלה אביי דהוי בתרא והנ"מ כשהמדורה קלת קרובה אצל הדלת: **והא** איפכא שמעינן להו. לאו דווקא איפכא דר' יוסי דברייתא הוי כמו מתני' דאסר דרכו להשתבר אלא היינו איפכא דבמתניתין מחמיר ר' יוסי טפי מדרבנן ובברייתא מיקל טפי:

וכי תימא איפוך מתני' כו'. וא"ת מ"מ תקשה דבמתני' לא אסרי רבנן אלא חרס חדש ובברייתא אסרי אפי' ישן מדנקט כלי מתכות וי"ל דנקט בברייתא כלי מתכות משום דלאין חילוק בהם בין חדשים לישנים וה"ה כלי חרס ישן:

והאמר רבה כו'. ואם תאמר ואמאי לא מפיך ברייתא דטפי אית לן לאפוכה ממתני' והוי אתי נמי שפיר הא דרבה בר תחליפא ונימא דרבנן לדברי ר' יוסי קאמרי ואינהו שרי אף בכלי חרס חדש וי"ל דהתלמוד לא קאמר אלא דאפילו מפיך מתני' לא אתי שפיר אלא על כרחיך בברייתא אית לן לתרוצי וכיון דאתיא להכי לא צריך להפוכה אלא למימר חסורי מיחסרא:

אי הכי קשה דרבנן אדרבנן. בלאו הכי הוה קשיא דרבנן אדרבנן אלא משום דהשתא פריך מכ"ש קאמר אי הכי(ה):

הכי

עין משפט נר מצוה

כג א ב מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רעז סעיף ג:
כד ג מיי' שם פ"ה הל' יז טוש"ע שם ס"ח:
כה ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
כו ה ו מיי' פ"ו מהל' יסודי התורה הל' ו סמג עשין ג:
כז ז מיי' פ"ב מהלכות מקואות הלכה ב סמג לאוין קלח טוש"ע יו"ד סימן קצח סעיף טו:
כח ח מיי' פ"ו מהל' יסודי התורה הל"ו:

מוסף רש"י

פסיק רישיה ולא ימות. כלומר לחתוך ראש בהמה או בהמת ולאו רוצה שתמות, דכיון דאי אפשר שלא תמות כמתכוין הוא לה, וכי אמרינן דבר שאין מתכוין מותר כגון היכי שאפשר ליה בלא איסור, כגון גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ, ואע"ג דאיכא למיחש דילמא עביד חריץ, כיון דלא מתכוין להכי ואפשר לגרירה בלא חריץ, כי עביד נמי חריץ דהוי מלאכה גמורה לא מחייב, אבל היכי דודאי עביד מודה (סוכה לג:). אל ירחוץ. שלא ימחקנו, ואזהרה למוחק את השם ואבדתם את שמם (דברים יב) וסמיך ליה לא תעשון כן לה' (יומא ח.). טבילה של מצוה. טבילת טהרה שטבילה הכתוב עליו. כורך עליו גמי. להגין עליו מפני מיוק שטף המים (שם). (ושם פח.).

רב נסים גאון

מאי טעמא לייט עלה רב אי נימא דרב סבר לה כר' יהודה, תמצא בירורו בפ' במה מדליקין (לעיל דף כב:) רב אמר אין הלכה כר' שמעון בגרירה, מכלל דכר' יהודה סבירא ליה דפליג על ר' שמעון ואסר דבר אינו מתכוין, ובסוף פ' שמונה שרצים (לעיל דף קיא:) ובפרק בתולה נשאת (כתובות דף ו) (הלכה) אמרי אמר רב הלכה כר' יהודה. ורב חייא בר אבין מתני לה בלא גברי רב אמר הלכה כר' יהודה ושמואל אמר הלכה כר' שמעון, ותניא כוותיה בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לד.), הרי מיכן למדנו שרב סבר דבר שאין מתכוין אסור כר' יהודה.

רבינו חננאל

ואתינן לאוקימיה לרב יהודה כר' שמעון בן ננס ולא קם, דר' שמעון בן ננס לא קאמר אלא מפני שהוא מחרך, הא גרמא בידים לא קאמר. אלא קם רב יהודה כרבנן דתנן עושין מחיצה בכל הכלים בין מליאין בין ריקנין דשרו גרם כיבוי, ור' יוסי אוסר גרם כיבוי. והלכה כרבנן וכרב יהודה. נר שעל גבי טבלא. איתא דאוקמא דבי ר' ינאי בשכח נר שעל גבי טבלא, אבל הניח נר על טבלא נעשת טבלא בסיס לנר שהיא מוקצה מחמת איסור ואסור לטלטוליה, ודתנא תנא קמיה דרב ולייט עלה רב, היכא דידע שבודאי כשפותח ונועל יכבה הנר מפני שהדלת נוגעת בו מכבהו שאסור, דבהא אפילו ר"ש מודה ודמי להפסיק רישיה ולא ימות, אבל אי גרם בעלמא שרי. אמר רב יהודה אמר שמואל פותח אדם דלת כנגד המדורה בשבת ואינו חושש, ואע"פ שהרוח מלבה את האש. לייט עלה אביי דחשיב ליה כמבעיר את האש. ואי רוח שאינה מצויה היא, ההוא שמניף ומושבה לא פליגי דאסיר, כי פליגי ברוח מצויה, מר סבר גזרינן ברוח מצויה אטו רוח שאינה מצויה, ומר סבר לא גזרינן. והילכתא כאביי, דקאמרינן בגמרא דהכונס צאן לדיר בנזיקין המלבה ואין בליבויו כדי ללבותה פטור. ואקשינן אמאי פטור, ליהוי כי זורה ורוח מסייעתו. ואמרינן בה כמה שנויי, סימן בזו"ש, אמר אביי כגון שליבה מצד זה וליבתה הרוח מצד אחר, רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה וליבתו

רבינו חננאל (המשך)

הרוח שאינה מצויה. רב זירא אמר דצמרה צמירי. רב אשי אמר היכא אמרינן זורה ורוח מסייעתו לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל הכא גרמא בעלמא היא וגרמא בנזקין פטור. שי"מ דכיון דקשוי אורחא אפילו לרוח מצויה ללבות ומחשב לבו אסור בשבת דהיינו מלאכת מחשבת. סוגיא דשמעתא דר' יוסי מתיר בכלים מליאין מים, כגון כלי מתכות וכלי כפר חנניה וכפר שיחין שחרש שלהן חזק ואינן מתבקעין באור. ואע"פ (שאין) [ש]גרם כיבוי אסור, כגון הני שרי. ור' יוסי דשרי גרם מחיקת שם, משום דאמר לך התם עשייה אסור גרמא שרי רבנן, בשבת גרמא כמו מלאכת מחשבת היא ואסור. ואע"ג דכתיב לא תעשה כל מלאכה, (כל מלאכה) מדאורייתא עשייה אסורה, מיהו גזרי רבנן אפילו גרמא משום דקי"ל אדם בהול על ממונו, אי שרית ליה אתי לכבויי. תוב אקשינן דרבנן אדרבנן, התם בגרם מחיקת השם מצרכי ליה גמי לח, והכא שרו בגרם כיבוי. ואקשינן עלה האי גמי לח היכי דמי, אי דקטיר ומיהדק הוא גופיה חייץ בטבילה, ואי לא מהדק, עיילי ביה מיא ומפקי לשם ולא מהני גמי לח לשם שכתוב על בשרו מידי. ולא איפרקא הא קושיא. תוב אקשינן עליה ותיפוק ליה דדיו גופיה שהשם כתוב בו שחוצץ. ופרקינן הב"ע בדיו לחה שאינה חוצצת, דתניא הדם והדיו והדבש והחלב יבישין חוצצין לחים אין חוצצין. ופרקינן על קושיא הראשונה רבנן דאסרי לטבול עד דכריך על השם גמי לח. לאו משום דסבירא להו גרם מחיקת השם אסור. דכל גרמא שרי. והכא משום דאסור לעמוד בפני השם ערום מצריכי גמי לח, וכיון דלא צריך אלא לכסויי השם ומבילא ידעינן שאין מהדק הגמי. ולא איכפת ליה אי עיילי מיא דלא חייש לגרם מחיקה. ואקשינן וכי ר' יוסי מתיר לעמוד בפני השם. ושנינן לר' יוסי מכסהו לשם בידו ויטבול. אי הכי לרבנן נמי ניכסייה בידיה. ונדחה זה הפירוק. ופרקינן לדברי הכל אסור לעמוד בפני השם ערום, ואי איכא גמי וכיוצא בו לכרוך על השם ולטבול בזמניה. דכ"ע דכריך. כי פליגי היכא דליכא מידי מצוי וצריך להדורי ולאתויי.

מסורת הש"ס

א) לקמן קמה: ודף קמג., ב) [חולין עז.], ג) לעיל עה. קג. קיז: קיז. קלג. [קמג.] מילה לו. סוכה לג: כתובות ו. בכורות כה., ד) [קדושין לג. וש"נ], ה) יומא ח. פח. [מס' סופרים פ"ה הל"ב], ו) לעיל קיז:, ז) פסחים סב: מנחות כח. זבחים לה., ח) [ועי' תוס' עירובין כג: וביצה ח. וכתובות ג: וב"מ לב. שבועות מה: ד"ה אי הכי],

תורה אור השלם

א ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: דברים יב ג

ב ויום השביעי שבת ליי אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך: שמות כ ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' כנגד המדורה:

גליון הש"ס

גמ' הרי זה לא ירחוץ. עי' נדה דף סו ע"ב תוס' ד"ה אם טומן: שם דמנח ידיה עליה. עי' בתרומת הדשן סימן י:

לעזי רש"י

קרויש"ל [קריישו"ל]. מנורה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones